

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memlekettlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna müracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, dalma hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 7 Şubat, 1929

Sayı: 115

İki Kahraman

- Jul Klarti " den tercüme -

1870 muharebesi sonlarındaydı. Bir gün Venson divanharbi mafevke itaatsizlik töhmetiyle maznun bir suvari neferini muhakeme ediyordu.

Nefer Jura dağlarından gelmiş iri yarı, sert denecek kadar metin tavurlu bir delikanlıydı.

İstiğvap ve itham edilirken hiç bir heyecan göstermemişti, dik bir nazarla önüne bakmıştı. Her şeyi dinlemeğe, her şeye tahammül etmeğe ve bilhassa idama mahkûm olduğu halde mertçe ölmeğe karar vermiş görünüyordu.

Muhakeme başlarken isminin Moris olduğunu ve kimsesi bulunmadığını söylemişti. Şahitler onu mahkûm ettirecek ağır şeyler söylemişler, nefer onları aleyhinde söylenen sözleri reddetmeden, kızmadan, sükûnetle dinlemişti. Hissediliyordu ki bu adam kendi muhakemesini kendi vicdanında yapmış, kendi hükmünü kendi vermişti.

Mamafi bu askerin mert çehresinde, bilinmez nasıl bir cana yakınlık ve bir azimkârlık vardı ki onun çok lehinde söyleyor ve mahkeme azalarının kalbinde onu beraet ettirmek için dayanılmaz bir ihtiyaç uyarıyordu. Bu azalar bu kadar düzgün kıyafetli, metin, saf ve

cessur tavurlu bir askerin nasıl olupta geçici bir yolsuzlukta bulunduğunu anlayamıyor gibi görünüyorlardı. Fakat ortada açık bir vak'a vardı. Bedahet karşısında göz yumulamazdı. Suvari neferi mafevkine itaatsizlik etmişti. Zavallı adam muhakkak mahkûm olacaktı.

§

Birdenbire, şahitlerden miralay (...)i çağırdılar. Yakasında bir lejyon donör kurdelaşı taşıyan dik vücutlu, ak saçlı bir adam mahkeme huzuruna geldi. Sivil giyinmiş olduğu için şapkasını sol eline almıştı.

Sağ eline gelince...

Miralayın ceketinin sağ kolu boştu.

Bu kol kesilmişti.

İhtiyar adam hakimleri selâmladı ve beyaz bırıklı, azimkâr tavurlu ihtiyar reisin daveti üzerine aşağıdaki vak'ayı anlattı:

6 eylülde Freşvilerdeydik. Suvarilerimiz mağlup ordumuzun enkazını, kanları bahasına, kurtarmak için şiddetli bir hücum hareketi yapmışlardı. Bu meş'um bir boğazlaşma idi. Bu Alzas köyünün dar sokaklarına atlarını saldıran kahramanlarımız pence-relerden ateş eden Prusya zabitelerinin kurşunlarıyla helâk oluyorlardı. Müfrezeyle kumanda

eden miralay (...)üzengilerinin üstünde dimdik, askerlerinin en önünde hucum ediyordu. Birdenbire bir kurşunla yere yuvarlandı.

Moris (bugün muhakeme edilen nefer) kumandanının düştüğünü gördüğü zaman, kendi de vurulan atının üstünden yere tekerlenmişti.

Moris korkunç bir suretle çırpınan hayvanını bırakarak miralaya koştu.

Kumandan kımıldanıyordu.

Etraftan yağmur gibi kurşun yağarken zavallı nefer «Kumandanım, kumandanım!..» diye bağıyordu.

Birdenbire cenazelerin üstünden atlaya atlaya koşan bir cerrah gördü:

— Kumandan yaralandı, onu kurtarınız, diye bağırdı.

Cerrah yerde yatan cesede bir göz attıktan sonra:

— Yapılacak iş yok. Kumandan hapı yutmuş, dedi.»

Bu söz neferi ta can evinden vurdu. Cerraha hiddetli bir nazar fırlatarak:

— Seni birdaha görürsem gırtlığını sıkmak boynuma borç olsun, diye bağırdı.

Genç suvari başladığı işten geri dönmeyi mertliğine yedirmede, fedakâr ve inatçı bir muhabbetle bu cansız vücudun üstüne

eğildi. Onu kanlar içinde yerden kaldırdı, sırtına yüklenerek ordunun terkettiği ölüm tarlasından uzaklaştırdı. Bu asker kumandanı kurtarmağa, cerrahın ahmak sözünü yalan çıkarmağa azmetmişti. Yorgunluktan bitmiş bir halde onu geceye kadr sırtında taşıdı.

Tehlikeli mıntaka haricine çıktıkları, bir asker karargâhına geldikleri vakıt nefer bir seyyar hastahaneye gitti ve sırtında taşıdığı yaralı gibi cansız, kumandanının cansız vücudu yanına yıkıldı.

Miralay sözlerini şöyle bağladı: «Mücrim hakkında söyleyeceğimi şey bundan ibarettir. Ben şimdi onun sayesinde yaşıyorum. Bu miralay apuletlerini ona borçluyum. Çünkü bu 6 ağustos gününden pek az sonra terfi ettim. O zamandan sonra gene harbe girdim ve memleketime hizmet için bir kolumu verdim. Fakat bu kalan kolumu gene bu askere borçluyum. Ona gelince, harp malûlû sıfatıyla mustahak olduğu maaşla tekaüt edilmesini bekliyordu. Ne yazık ki bir hiddet dakikasında her şeyi berbat etti.. İlâve edecek bir şeyim yok.. Fakat zannediyorum ki mücrimin hayatı onu her hangi bir hitabeden daha kuvvetle müdafaa eder. Mert ve temiz insanların en iyi avukatları kendi mazileridir.»

Miralayın hakkı vardı. Divanı-harp kısa bir müzakereden sonra askerin beraatına, ittifak ile, karar verdi.

Hâlâ bir teessür göstermeyen neferin muntazam bir asker selâmiyle hey'eti selâmladığı samiler arasında oturan kolsuz miralayın da hakimlere karşı eğildiği görüldü.

Sonra miralay nefere doğru yürüdü ve ona tek elini uzattı. O zaman suvari derin bir teessürle sarardı ve bıyıklarını ısırdı. İki asker, kolsuz miralayla topal asker bir arabaya bindiler ve aynı masada memleketin şeref ve sıhhatine şarap içmeğe gittiler.

Herkes muharebenin bu iki enkazını, kahraman amir ile mütevazı suvari neferini rikkat ve hürmetle seyrediyordu.

REŞAT NURİ

Hafta İçinde

Mes'ut bir yıl dönümü

Türkiyede İbrahim Müteferrika tarafından ilk türkçe matbaanın kurulmasından beri tam ikiyüz sene geçmiş bulunuyor. İrfan ve medeniyet hayatımız için pek büyük bir kıymeti olan bu yıl dönümünden, yevmî gazeteler ehemmiyetle bahsettikleri gibi, İstambuldaki Türk Ocağında da Matbuat Cemiyeti tarafından matbaacılığımıza dair pek kıymetli hatıraları ihtiva eden bir sergi vücade getirildi. Gazi-mizin büyük ve her maniayı devirici azmiyle Arap harflerini atarak artık beynelmilel harfleri kabul ettiğimiz için, bu yıl dönümünün kıymeti hiç azalmamış, ve iki asır evel memleketimizde ilk matbaayı binbir müşkülât ile pençeleşerek kuranların kalbimizde kazandıkları yerin ehemmiyetine ve hararetine asla hâlel gelmemiştir. Vatanımızda matbaacılığın ömrü iki asırdan fazla olaydı, bu gün milletimizin medeniyet dünyasında elbette daha yüksek bir mevkie bulunurdu, ve şayet memleketimizde ilk matbaa bundan iki değil meselâ bir asır evel kurulmuş olsaydı, şüphe yok ki, memleket şimdiki seviye medeniyesine de irişmekten uzak kalırdı. Binaen aleyh, İbrahim Müteferrika ve onu teşvik ve himaye eden rical, bu milletin ebedî minnettarlığına hak kazanmışlardır.

Bu senei devriye münasebetiyle Selim Nüzhet Bey tarafından neşredilmiş olan (Türk Matbaacılığı) namındaki eseri de bilhassa zikir bir kadirşinaslık olur. Büyük bir itina ile yazılmış ve bastırılmış olan bu kitaptan dolayı samimiyetle takdir ve tebrik eylediğimiz müellifin, daha fazla malûmat ve vesaik topladıktan sonra eserini yeni harflerle bastırmağa muvaffak olmasını dileriz.

Türk Kadınlığı

Okuduğumuz birkaç yazısı, karışık ve mestedici renklerini çok sevdiğimiz Alman ressamı Böklinin tablolarını bize hatırlatmış olan Şaziye Berrin Hanım, Strindberden bir piyes tercüme etmiş. Darülbedayi bunu İstambulda oynuyor. Bu ecnebi muharri- rin de hele intihap olunan piyesinde, pek hayranı değiliz. Fakat, Strindberg gibi çok güç bir edibin bir piyesini, bir türk hanımı tarafından tercüme edilmiş görmekten hakikî bir sevinç duyduk. Saltanat devirlerinin geri kalmasını bekaları için şart buldukları bu memleket o kadar çok çalışmak ve o derece çabuk ileri gitmek ıztırarındadır ki, kadınlarımızın da bizimle beraber ve bizim kadar çalışmaları elzem bulunuyor. Şaziye Berrin hanımın bu tercümesi, özlediğimiz ve her tezahürüne candan sevindiğimiz bu kadınlık çalışmasının şerefli bir eseri olduğu için kendisini teşci ve tebriki borç biliriz.

Yeni Kitaplar

Son günlerde çıkmış bir çok eser var. Verin müsaadesizliği sebebiyle mevzuu bahis kılmağı gelecek nüshalarımıza bıraktığımız bu eserler arasında bilhassa Ali Fuat Beyfendi tarafından yazılmış olan (Ricali mühimme siyasiye) mühimdir. Hakikî bir bitaraflik ve ciddî bir lisanla birçok yeni vesikalardan istifade edilerek vücade getirilen bu kitabın, son asırdaki şark tarihıyla uğraşan garp ilim adamlarınca da makbul bir mehaz olacağına, ve bu suretle de aleyhimizdeki nice yanlış zanların ortadan kalkacağına şüphe etmiyoruz.

Mes'ul Müdür: Faruk Nafiz

İstanbul — Devlet Matbaası